

Erland Kjellin

Erland Kjellin växte upp på Renvägen i Lidingö Villastad men här berättar han om barndomsminnen från Sticklingeskogen och sågen under brytningsåren 1935–1945.

Skogsstaden – lantbruksstaden

Huggarlaget var väl inte stort, kanske 5–6 man, men yxslagen hördes långt i den kalla vinterdagen. Vi gick Sticklingevägen framåt och vek upp i skogen vid den stora stenen och följde bäcken upp till Carins mosse. Vi – det var bror Staffan, Björn H och jag själv – vi ville se vad som pågick uppe i skogen och framför allt hoppades vi träffa på Gustafsson med mustascherna för vi tänkte att vi just idag skulle få mod att fråga om vi fick åka med timmersläden. Ännu hade vi inte vågat fråga för Gustafsson såg sträng ut och hade antagligen order av skogvaktare Sköld att se till att vi småpojkar var ur vägen när det gällde hantering av stortimmer.

Björn, som var yngst av oss, var den som var djärvast och han frågade Gustafsson, som den här dagen var välvillig och lät oss åka med, dock inte till skogen – bara på släta Sticklingevägen, nuvarande Zetterbergsvägen, fram till sågen.

Sågen. Foto: Bertil Wendler

Skogsavverkningen var inte något nytt för oss, för tidigt hade vi med intresse följt var man högg och drog timmer. Framåt mars månad varje vinter hade Hersbys drängar och körkarlar fått fram en stor timmervälta som fyllde hela dalgången från Sticklingevägen fram mot sågen.

Transportvägarna för timret kunde vara mycket långa, för ofta skedde avverkningarna i Tyktorp, Sättsjö och ute på Elfviklandet. Mycket av timret, som låg långt borta, samlades i stora vältor vid sjöstranden. Fasta uppsamlingsplatser var Abborrviken, Kyttingeviken och östra Sättsjöstranden. Under hårda vintrar med god is kördes timret ut på isen och kedjades samma i stora buntar för vidare bogsering efter islossningen.

När vi blev lite äldre åkte vi ofta med drängarna på timmerslädarna och vi lärde oss villigt att hantera kättinglåsen och vi fick erfarenhet av samspelet mellan körkarl och häst i de väl så kuperade Lidingöskogarna. Och nog fick vi höra en del av modersmålets mer kraftfulla och dova klanger av ett slag som inte stod i Folkskolans Läsebok.

In i sågen skulle vi egentligen inte få komma. Det var skogvaktare Skölds område, där han hade oinskränkt makt och befogenhet och sågklingans remdrift var inte att leka med. Sköld behövde

dock inte använda hårt tal och stora åthävor – han var en blid och saktmodig karl med vänlig blick och hade god hand med sina gråhundar och han hade biodling som hobby. Sågen var naturligtvis inget barnvänligt område med splintved som flög i luften, stockar som kom snett framför sågklingan och trallor, som spårad ut och välte när de blev överlastade. Men vem kan stoppa intresserade och nyfikna småpojkar. Efter ett par år rörde vi oss vant inne i sågen och kunde följa arbetet med stockarna och se och höra hur sågförmannen bedömde hur mycket plank han kunde få ut av stocken.

Sticklingesågen var i arbete från mars månad fram till augusti, då arbetsstyrkan behövdes för höskörden. Så sent på året var hela dalen fylld av prydligt travade brädstaplar och trallorna lyftes bort från rälsen för att inte fresta små busungar till tjuvåkning på tralla, som var en mycket populär sysselsättning.

Kolmilor hade förekommit på Lidingö under mina tidiga barndomsår, men kolmilning tog fart 1936 då ett par milor travades i borte delen av sågens område. På den sluttning där dagens bilåkare från Näset och Rudboda sätter upp farten till 70 km/t efter korsningen till Näset låg det flera kolmilor på vintrarna och osade. Verksamheten pågick ett par vintrar och det blev ett söndagsnöje för Lidingöborna att promenera förbi och studera kolandets teknik, men för närboende var det nog inte så nöjsamt för hela dalen var fylld av sotig rök och dimma.

Från Lidingöboken 2002, "Lidingö under brytningsåren 1935–1945".